Els llibres són eines (de lluita): cinc lectures antiracistes

Mar Carrera, Albert Fernández

Estrenem el mes de desembre amb la primera part d'una trilogia de recomanacions de llibres, representatius d'una temàtica de lluita, que publicarem setmanalment. Ho fem en una època de l'any en la qual va bé fer repositori de les lectures per devorar durant el curs. El primer llistat se centra en l'antiracisme i fusiona teoria i pràctica, arguments per a l'activisme i també literatura per a entrar en imaginaris menys propers. La selecció s'inicia amb un recull d'articles per descolonitzar la filosofia, a càrrec del gran pensador Enrique Dussel, que va ser fa uns mesos a l'Espai Contrabandos i és un referent indiscutible de les 'filosofies del Sud'. Tot seguit, trobareu un assaig sobre la crisi en la gestió de les persones migrades i refugiades en l'anomenada Europa Fortalesa i una revista que aprofundeix en els conflictes a la Mediterrània. Clouen la llista una novel·la sobre la infantesa de l'escriptor kenyà Ngugi wa Thiong'o, situada en temps de lluita per la independència, i un recull d'obra poètica de dones àrabs.

La descolonització del pensament

Ja fa temps que una part de l'acadèmia ha admès que la filosofia com a concepte no va néixer a Grècia. Tot i reconèixer-ne la vàlua, agafar-la la tradició hel·lena com la definició de la mateixa filosofia és tenir una visió eurocèntrica que impedeix veure què ha passat realment en la història mundial d'aquesta disciplina. A 'Filosofías del Sur. Descolonización y transmodernidad' (Akal, 2016), es recullen col·laboracions d'Enrique Dussel que contribueixen a comprendre la seva tasca de descolonització del pensament. Dussel (Argentina, 1934) proposa qüestionar radicalment el protagonisme de la tradició eurocèntrica i reivindica el valor de les filosofies excloses en el diàleg internacional contemporani: els textos amerindis, el pensament àrab i la narrativa de l'Àfrica bantú, per exemple. El llibre de l'acadèmic i historiador d'origen argentí, fundador de la Filosofía de la Liberación a Llatinoamèrica, defensa una visió crítica del que anomenem la modernitat, a més d'encunyar conceptes com ara transmodernitat o gir descolonial. El diàleg Sud-Sud, l'anàlisi de conceptes com ara violència o

populisme són d’altres aspectes tractats en el recull. L’obra, que reuneix treballs ja publicats, participacions en actes entre filòsofs i encàrrecs per a revistes, és sens dubte una bona presentació al pensament crític del seu autor.

La guerra contra les persones migrants

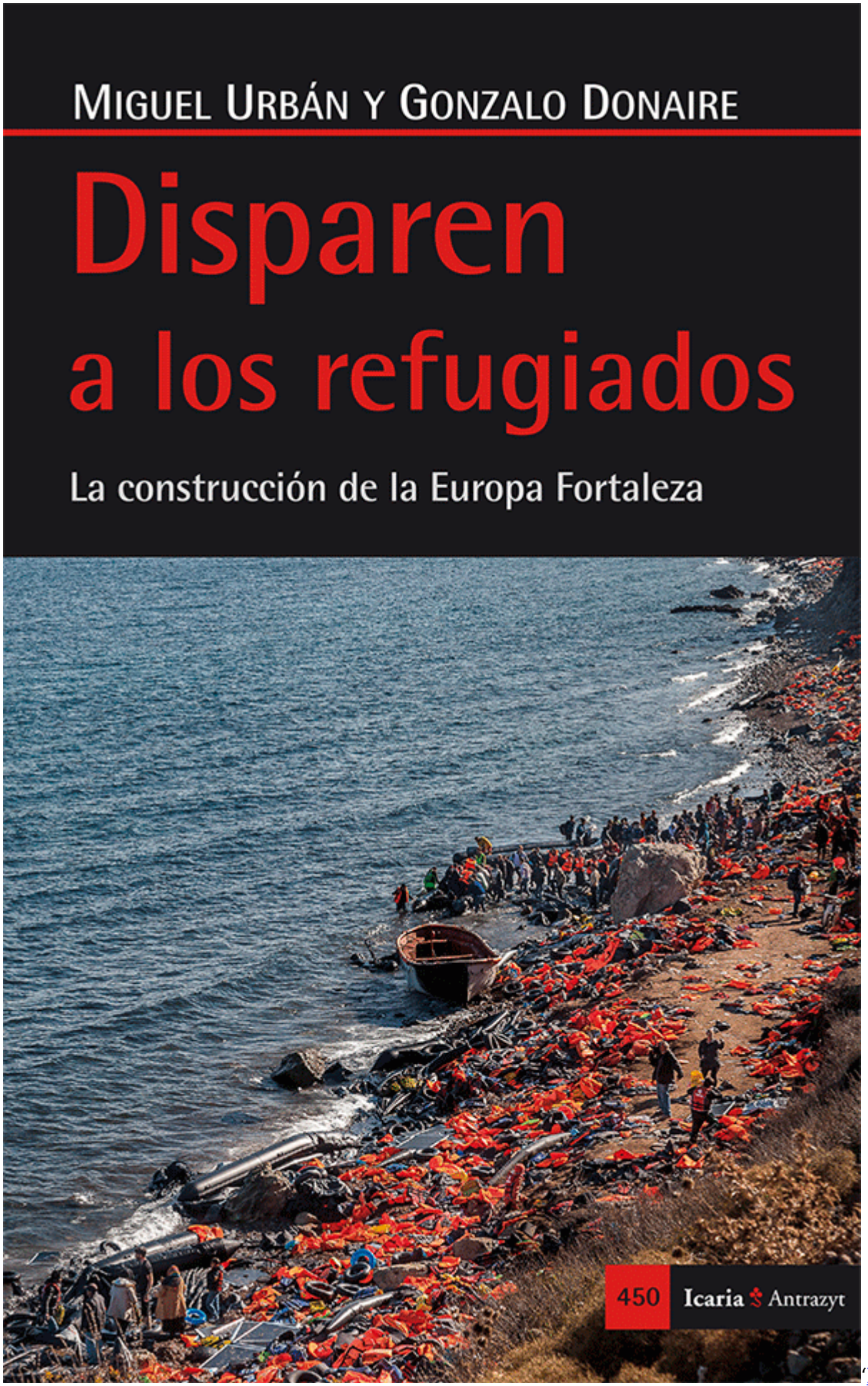

'Disparen a los refugiados' (Icaria, 2016) és una crítica contundent a les polítiques europees contra el dret a la

mobilitat. El títol fa referència a la consigna que el portaveu d'Alternativa per a Alemanya, una formació d'extrema dreta que ha guanyat suports amb la crisi de les persones refugiades, va etzibar a principis del 2016. Davant d'això, les mateixes elits que s'escandalitzen amb aquestes proclames han declarat la guerra a les persones migrants. Com argumenten els autors del llibre, "la Unió Europea està responent a la crisi de refugiats més gran de la història (…) aixecant murs, instal·lant centres d'internament massiu, retallant drets i llibertats a la població immigrada i a la nadiua". Miguel Urbán (historiador i europarlamentari de Podemos) i Gonzalo Donaire (economista i assessor de la mateixa formació) fan un exercici de recopilació de les temàtiques que s'entrellacen quan analitzem l'actual Europa Fortalesa, amb un to rigorós i unes reivindicacions de màxims. El camí d'aquest llibre s'inicia fent una radiografia de present, de la reacció de la UE davant l'arribada de persones refugiades (i migrades) i prossegueix en una anàlisi dels aparells de repressió i restricció de moviment a Europa, des del negoci que representen fins a les reaccions provinents de discursos d'extrema dreta i també de les mateixes institucions. Amb un estil clar i farcit de referències a l'actualitat, els autors no s'obliden de l'assignatura pendent: l'articulació d'alternatives reals per poder garantir el ple exercici del dret a la mobilitat. Pensar, en definitiva, que una altra Europa encara és possible.

Una mar en temps convulsos

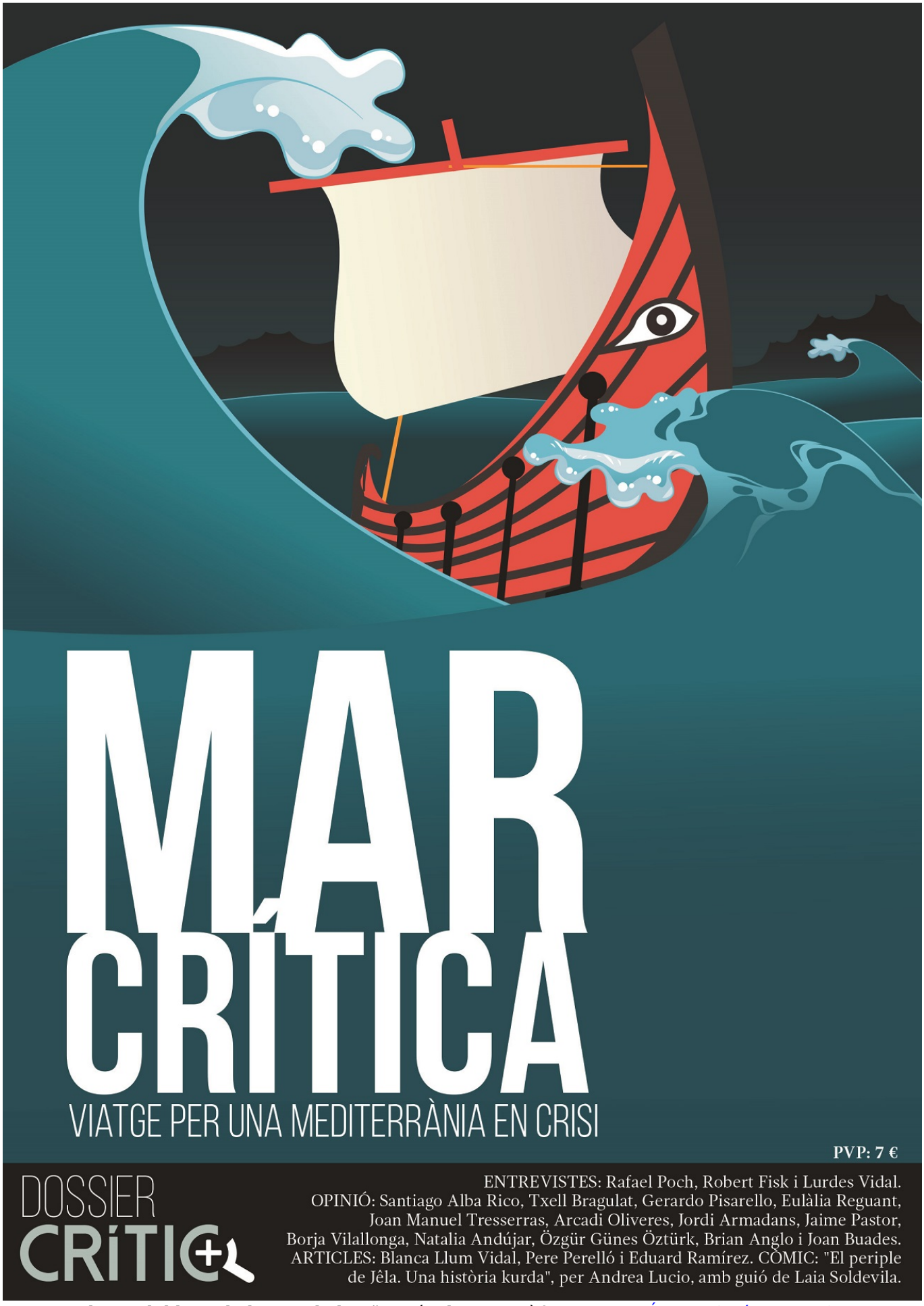

Per completar el dibuix de l'estat de la qüestió, al monogràfic 'MAR CRÍTICA' (Crític, 2016) es proposa un viatge periodístic per la Mediterrània i tots els seus conflictes sociopolítics. El tercer

número dels monogràfics ‘Dossier Crític’, que editen el mitjà de comunicació Crític i Pol·len Edicions, analitza des del prisma català dos grans eixos: la crisi de les persones refugiades i les polítiques de l’Europa Fortalesa, per una banda, i els conflictes que assolen pobles i estats al voltant del Mediterrani, per l’altra. La revista, coordinada per Antoni Trobat i David Forniés, especialistes en política internacional, situa els temes a tractar en un mapa de ciutats mediterrànies, per abordar temes com ara la islamofòbia, els punts de connexió entre les revoltes àrabs i les lluites per l’aprofundiment democràtic i social, l’aparició i consolidació d’Estat islàmic. El número inclou el reportatge de Laia Altarriba “Refugiats, fronteres i negocis”, una entrevista al periodista i escriptor britànic Robert Fisk o una crònica d’una ciutat tan complexa i rica com ara Jerusalem. El volum inclou aportacions també del filòsof Santiago Alba Rico, l’economista Arcadi Oliveres o Lurdes Vidal, la responsable de l’Àrea de Món Àrab i Mediterrani de l’Institut Europeu de la Mediterrània (IEMED). Una novel·la gràfica sobre la batalla de Kobane tanca la revista.

Somnis africans en temps de rebel·lia

Somnis en temps de guerra

Records d'infantesa

Ngũgĩ wa Thiong'o

Traduït per Josefina Caball

El somni de canviar el destí d'un país colonitzat immers en una guerra genocida.

CICLOGÈNESI 5 | RAIG VERD

A

‘Somnis en temps de guerra‘ (Raig Verd, 2016), el reconegut escriptor kenyà Ngugi wa Thiong’o ens transporta a la seva infantesa. Una etapa en la qual va haver de mantenir ben fermes les seves il·lusions i el desig d’aprendre a llegir i d’estudiar en un context social i polític de repressió colonialista i de rebel·lia contra aquesta situació. Nascut en una família pobra de l’ètnia kikuiu, l’autor va viure els primers anys de la seva vida a la Kenya rural, en un moment en el qual les imposicions imperialistes dels britànics (que van voler negar la cultura, la religió i les formes d’organització social ancestrals) van afectar la seva família de manera directa. Amb un llenguatge amè i amb subtilesa, Ngugi wa Thiong’o reflecteix a la seva obra com els colons van dotar de certs privilegis a part de la població nadiua per confrontar-la entre si i tallar-ne la creixent autonomia. ‘Somnis en temps de guerra’ és un relat autobiogràfic d’una tendresa insòlita, en el que se’ns narra com un nen intenta entendre allò que passa al seu voltant, enmig de la cruesa de la guerra per la independència de Kenya, sense perdre la innocència i les ganes de complir els seus somnis.

Poetes, dones i àrabs

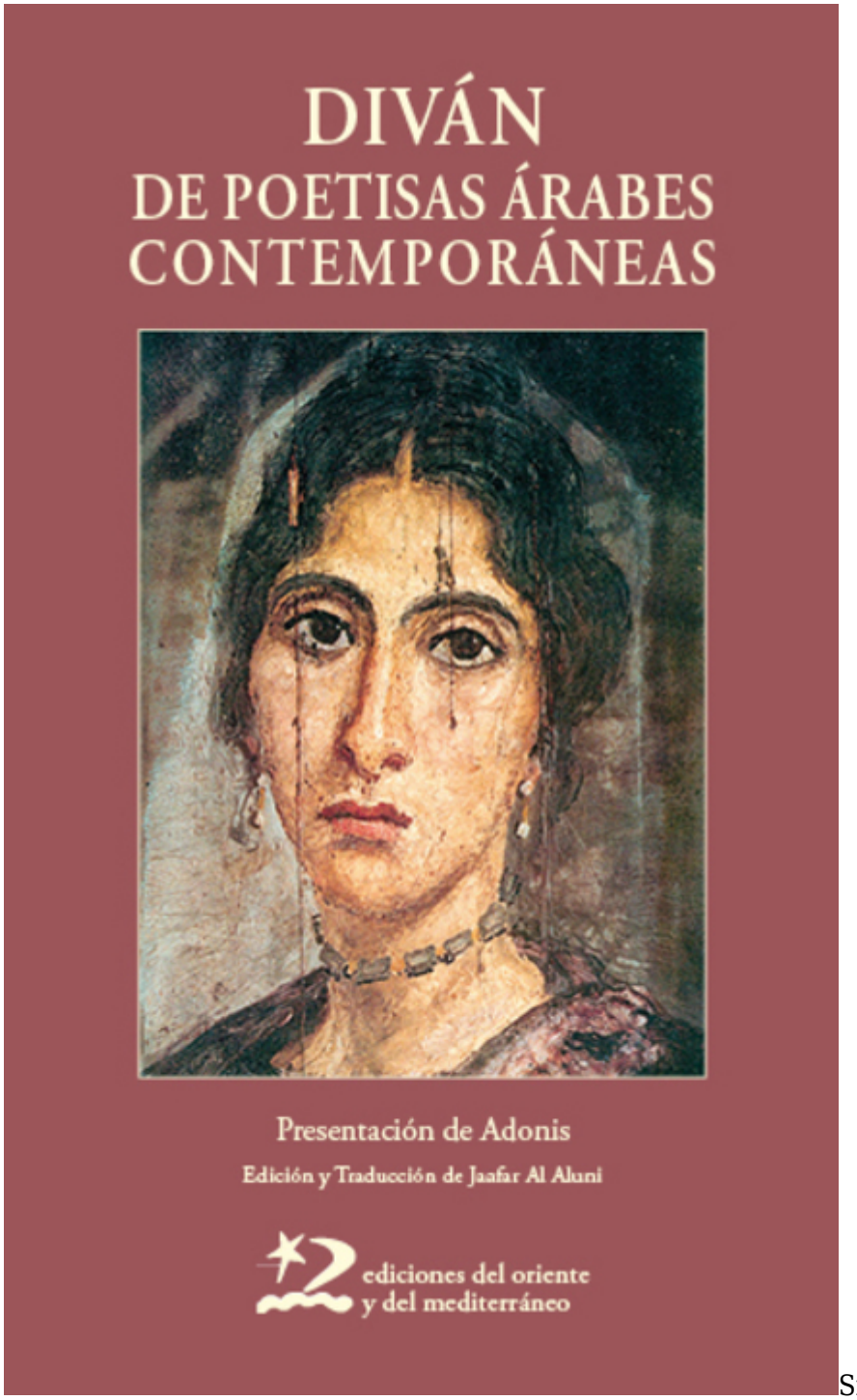

Si teniu ganes de llegir poesia que destil·li força, escolliu sense dubtar l'acurada antologia Diván de poetisas árabes contemporáneas (Oriente y Mediterráneo, 2016). Editada i traduïda de l'àrab per Jaafar Al Aluni, posa de relleu la importància de la trajectòria poètica de deu poetes dones a mitjans del segle XX: Fadwa Tuqán, Názik Al-Malaika, Lamía Abbás Amara, Saniya Saleh, Suad Al-Sabah, Fawzía Abú Jáled, Ámal Yarrah, Huda Ali Iblán, Widad Benmusa i Suzanne Alaywan. S'inclouen des de les precursores que van posar en marxa el moviment poètic femení (Názik Al-Malaika es va atrevir el 1947 a trencar la mètrica clàssica, talment com qui gosa "entrar al jardí de Déu"), revela l'editora, fins a una mostra de poetes contemporànies dels anys 90 de tot el territori que abraça el món àrab. "La democracia no consiste en que el hombre diga su opinión en política sin que nadie lo contradiga; la democracia consiste en que una mujer diga su opinión en el amor… ¡sin que nadie la mate!", escriu Suad Al-sabah, de Kuwait. El llibre obre amb una presentació del poeta sirià Adonis, que descriu la poesia de la dona àrab "com una protesta, preocupació i crit d'existència", i acaba amb un recorregut biogràfic per les biografies i trajectòries de les deu veus poètiques.